

SLOVO NA ÚVOD

Je nám veľkým potešením, že všetkým priaznivcom prekladu a tlmočenia môžeme predložiť už deviate číslo zborníka *Prekladateľské listy*. Pevne veríme, že Filozofická fakulta Univerzity Komenského bude jeho vydávanie naďalej ochotne podporovať a jeho tvorcovia ho zasa s láskou a usilovnosťou vytvárať, aby mohli študenti či začínajúci prekladatelia a tlmočníci svojich kolegov aj v budúcich rokoch inšpirovať a snáď aj niečo podučiť.

Keď študenti prichádzajú na univerzitu študovať prekladateľstvo a tlmočníctvo, len málokto z nich si uvedomujú dôležitosť materinského jazyka. Aj na prijímacích pohovoroch (hoci aj tie sa už z väčšiny katedier vytrácajú) sa preverujú len poznatky z cudzích jazykov a nikdy nie zo slovenčiny. Niet teda divu, že dokonalá znalosť cudzích jazykov sa im na začiatku štúdia javí ako kľúčová. Na prvých seminároch prekladu (u nás na Katedre anglistiky a amerikanistiky Univerzity Komenského je to už v zimnom semestri prvého ročníka) však veľmi rýchlo zistia, že na vytvorenie oku a uchu lahodiacej slovenskej vety navyše adekvátne preloženej je potrebný dokonalý cit pre slovenčinu a bohatá slovná zásoba z rôznych štýlov.

Láske k rodnému jazyku nás učil aj vynikajúci prekladateľ a dlhoročný vysokoškolský pedagóg pán docent Keníž. Od prvej hodiny nás vystríhal pred bezbrehým preberaním z iných jazykov a zdôrazňoval nám potrebu čítania pôvodnej slovenskej literatúry a znalosti teórie prekladu a tlmočenia, ktorá je v praxi nevyhnutnou oporou.

O znalosti z translatológie sa opiera aj desať podnetných príspevkov, ktoré v tohtoročnom zborníku uverejňujeme. Šesť pochádza z pera študentov, doktorandov a absolventov z Univerzity Komenského v Bratislave a štyri z Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Tešíme sa, že až tri príspevky sa tematicky venujú tlmočeniu. Angelika Klobušická predstavuje efektívne metódy ad hoc prípravy na tlmočenie a prostredníctvom výskumu realizovanom na študentoch sa usiluje dokázať, že kontextuálna príprava má priaznivý vplyv na tlmočnický výkon. Lucia Švecová skúma zameranie a distribúciu pozornosti ako prediktory úspešnosti pri simultánnom tlmočení a Lucia Podlucká ponúka chronologickú klasifikáciu publikácií venovaných didaktike tlmočenia na Slovensku.

Dve práce študentov z Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre sú venované audiovizuálnemu prekladu. Adriana Bukaiová sa v príspevku usiluje zhodnotiť kvalitu audiokomentárov určených detskému divákovi, čo je skutočne chvályhodné, keďže tejto tematike sa na Slovensku doposiaľ nikto nevenoval. Jana Ukušová sa zameriava na lexikálne a iné špecifiká, ktorým čelila pri preklade titulkov k francúzskemu filmu *Les Grands Esprits 1*.

Marián Kabát sa zaoberá obsahom a jazykovými špecifikami štylistických príručiek, ktoré sú súčasťou tzv. lokalizačných balíčkov a slúžia tvorcom prekladu softvéru ako pomôcka na zachovanie jednotného štýlu vyjadrovania a použitia jednotnej terminológie. Mieru pôsobenia dobového kontextu na periodikum *Revue svetovej literatúry* v kontexte spoločenského diania v období Pražskej jari skúma vo svojom príspevku Zuzana Bujačková. Matej Martinkovič predkladá stručný prehľad výskumu redakčnej praxe na Slovensku a v závere sumarizuje aktuálnu situáciu v praxi. Katarína Václaviková nadväzuje na svoj článok z minulého čísla a posvieti si na to, aké množstvo chýb dokáže kontrolór prekladu odstrániť a aké je ich typové zastúpenie. Zároveň sa autorka dotazníkovou formou usiluje zistiť, či slovenské agentúry interných kontrolórov zamestnávajú a čo je ich náplňou práce. V poslednom príspevku Dominik Vančo na základe analýzy a komparácie hodnotí, ako sa v prekladoch *Proglasu* dosahuje historizácia, resp. modernizácia.

Tohtoročné číslo je doplnené aj o rozhovory, ktoré by sme radi publikovali aj v ďalších číslach. Na prvý si Marián Kabát prizval dve prekladateľky ságy *Hra o tróny* Luciu Halovú a Barboru Královú. Z odpovedí sme sa dozvedeli, ako si šikovné kolegyne poradili s prekladateľskými orieškami a tiež prednosti a úskalia spoločného prekladu rozsiahlej knihy. Druhý rozhovor viedol s prekladateľkou a tlmočnicou Lindou Magáthovou, ktorá si zaspomínala na svoje začiatky a prezradila nám aj špecifiká prekladu žánru fantasy.

V poslednej tretej časti zborníka už tradične publikujeme víťazné preklady z 24. ročníka Prekladateľskej univerziády organizovanej Literárnym fondom.

Pán docent Keníž nám študentom vždy prízvukoval: „Ak si si niečím istý, vždy si to prever! Práve vo vetách, ktorými sme si najistejší, robíme najväčšie chyby.“ Zdôrazňoval nám, aby sme si všímali základné rozdiely medzi jazykmi, akými sú napr. nominálne a slovesné vyjadrovanie: „Nezabúdajte, slovenská veta stojí na slovese.“ Často sa rozhorčoval nad doslovným, neslovenským prekladom, vokatívnym oslovením „pane“ či oslovením „doktor“, „plukovník“ miesto „pán doktor“, „pán plukovník“ a jeho odpor k nominálnemu spojeniu „mať sex“ (z anglického „have sex“) je medzi študentami dodnes notoricky známy. Vždy nás pobavil otázka: „A kde ho máš? Pod stolom? Či pod pazuchou?“ Popudzovalo ho aj nesprávne používanie privlastňovacích zámen a ako príklad uvádzal vetu: „*He slept with his wife.*“ Dá sa preložiť dvojako v závislosti od kontextu. Je predsa

veľký rozdiel, či manžel spal so SVOJOU manželkou alebo s JEHO manželkou. Vďaka svojskému a často humornému podaniu sa jeho myšlienky a príklady na študentov ľahko „nalepili“ a dodnes ich poznajú a mnohí (dnes už) pedagógovia ich odovzdávajú ďalej svojim študentom.

Máme veľkú radosť, že aj víťazné práce študentov, ktoré publikujeme v tohtoročnom čísle, sú odrazom tvorivosti a lásky a citu k materinskému jazyku. V sekcii umeleckého prekladu prišlo do súbehu 26 súťažných prekladov, čo je oproti minulému ročníku mierny a oproti predošlým ročníkom značný pokles (2018 – 30, 2017 – 42, 2016 – 46). Z toho bolo 16 prác z anglického jazyka, štyri práce z ruského jazyka, tri práce z francúzskeho jazyka a po jednej práci z poľského a fínskeho jazyka. Okrem toho v kategórii teória a kritika prekladu súťažila jedna práca. Univerzity boli z hľadiska počtu prihlásených zastúpené takto: Univerzita Mateja Bela jedenásť prác, Univerzita Komenského sedem prác, Univerzita Konštantína Filozofa a Prešovská univerzita po tri práce, Univerzita sv. Cyrila a Metoda jedna práca a Masarykova univerzita jedna práca. Z toho do verejného kola postúpilo jedenásť súťažných prác a v zborníku uverejňujeme šesť ocenených prekladov a jednu ocenenú kritiku prekladu.

Do sekcie odborného prekladu prišlo v roku 2019, žiaľ, len sedem súťažných prác. Jazykové členenie súťažných prác bolo takéto: tri práce z ruského jazyka, dve práce z anglického jazyka a po jednej práci z nemeckého a zo španielskeho jazyka. Do verejného kola postúpilo všetkých sedem prác a v zborníku uverejňujeme šesť najlepších ocenených prekladov.

Slovenčina je náš rodný jazyk, nádherný, jedinečný a lubozvučný. „Veľké“ jazyky však stále hrajú prím a na školách sa čoraz silnejšie presadzuje nevyhnutnosť ich ovládania, a tak sa slovenčina každým dňom zatlačuje do úzadia. Pokúsme sa preto odteraz cibriť nielen v cudzích jazykoch, ale v prvom rade v našej materčine, napríklad aj čítaním hodnotných pôvodných slovenských diel.

Lucia Paulínyová